
Minneord

OSS IMELLOM

Tov Omland døde 3. mars 2010. Med ham har vi mistet en historisk skikkelse i norsk klinisk mikrobiologi.

Omland var idealist – i første rekke sto fedreland og fag. Han var oppvokst i Kviteseid og tok artium ved Eidsvoll landsgymnas i 1941. Så begynte han på medisinstudiet i Oslo, men dro snart over til Sverige og sluttet seg til de norske styrkene der.

I maidagene 1945 kom han hjem til Norge, fortsatte på studiet og ble cand.med. i 1949 – som den beste på kullet. Deretter dro han ut sammen med sin frue, Røde Kors-sykepleier Ellen-Margrethe, på et flerårig WHO-opdrag for å bekjempe tuberkulosen.

I 1955 begynte Omland ved Kaptein W. Wilhelmsen og frues bakteriologiske institutt, Rikshospitalet. Den tiden han var der, falt sammen med en dynamisk utvikling i norsk mikrobiologi. I 1963 ble han sjef for Statens mikrobiologiske laboratorium på Lillehammer. Her ble rammen lagt for den senere utbygging av laboratorier ved fylkeskommunale sykehus: rask prøvehåndtering, høy faglig standard, god klinisk kontakt. Omlands instruksjonshefte fra denne tiden, *Snøggdiagnostikk*, er fortsatt av beste lesning på dette felt.

I 1968, under den kalde krigen, ble Omland kallet til stillingen som sjef for Forsvarets mikrobiologiske laboratorium (FML), med landets første «P3»-laboratorium. En ordknapp instruks lød: ... (sjef FML) ... «skal, etter egen prioritering, utforme nasjonens vern mot bakteriologisk krigføring.» I de neste 20 år slo han seg løs og frydet seg som organisator, kontakt- og kunnskapsformidler. FML ble stedet hvor alle slags ideer fikk komme frem. Nyutdannede studenter ble håndplukket til å gjøre militær førstegangstjeneste «hos Omland». Pågangen var stor, og mange er de lederskikkelser i norsk mikrobiologi som ser tilbake på sin FML-tid med glede.

Fri kommunikasjon var FMLs varemerke, hemmelighold gammel militær tenkemåte. Omland var usedvanlig klar på at åpenhet og kunnskapsformidling er veien fremover for å bekjempe enhver smittsom sykdom, enten smitten er naturlig epidemisk oppstått eller resultatet av malign intensjon.

Omlands personlighet utstrålte tillit, og han vant lett venner. Han var historisk interessert, språkmektig og imponerende rask til å forstå og ta i bruk ny medisinsk teknologi. Han kom aldri til kort i forsamlingen når «vern mot bakteriologisk krig» skulle veies opp mot andre, tradisjonelle medisinske aktiviteter.

Omland delte sjenerøst sin tid og sin kunnskap med andre. Å forske og undervise var for ham en sann fryd. Det er med glede og takknemlighet vi minnes Tov Omland: en stor lærer, en trofast venn.

Publisert: 4. mars 2011. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.10.1423

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 7. juli 2026.